

Ústavní soud se zastal práv věřitelů, jejichž zajištění zástavním právem zaniklo v případech, kdy majetek připadl státu

12.6.2024 - | Ústavní soud

Nejvyšší soud vede řízení o dovolání, jehož skutkové okolnosti lze shrnout následovně. Vlastník určitých nemovitostí a současně společník a jednatel obchodní společnosti uzavřel v roce 2011 s bankou (zástavní věřitelkou) zástavní smlouvu zajišťující několikamilionový úvěr, který zástavní věřitelka poskytla obchodní společnosti.

Tento úvěr byl kromě zástavního práva zajištěn i tzv. blankosměnkou. O několik let později se zástavní dlužník dopustil zvláště závažného zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné platby, jelikož na dani z přidané hodnoty neuhradil přes 22 milionů Kč. Zastavené nemovitosti byly v důsledku toho na základě usnesení policie počátkem roku 2016 zajištěny.

Následujícího roku byl na návrh zástavní věřitelky pravomocným a vykonatelným soudním usnesením nařízen prodej zastavených nemovitostí, a to z důvodu neplnění závazků obchodní společnosti plynoucích ze smlouvy o úvěru. Do katastru nemovitostí byl následně několikrát zapsán údaj o vydání exekučního příkazu k prodeji nemovitých věcí. K tomuto prodeji nicméně z důvodu zajištění nemovitosti nedošlo. V roce 2018 pak byl zástavní dlužník za uvedený trestný čin pravomocně odsouzen k trestu propadnutí majetku, konkrétně zastavených nemovitostí. Vlastnická práva k zastaveným nemovitostem tak přešla na stát.

Další návrh na exekuci soudního usnesení o prodeji zastavených nemovitostí proto zástavní věřitelka k obvodnímu soudu podala s tím, že za povinného označila stát, jakožto nového majitele těchto nemovitostí. Prvostupňový soud exekuci zastavil. Rozhodnutí prvostupňového soudu potvrdil i městský soud. Zástavní věřitelka následně podala k Nejvyššímu soudu dovolání, v němž především zdůrazňovala, že smlouvu o úvěru i zástavní smlouvu uzavírala v době, kdy obchodní společnost i zástavní dlužník vyvíjeli ekonomickou aktivitu a trestné činnosti se nedopouštěli, tedy postupovala s péčí řádného hospodáře. Zastavené nemovitosti nadto nepředstavují výnos z trestné činnosti, ani s trestnou činností nijak nesouvisí. Zástavní věřitelka, a potažmo její akcionáři, tak mají nárok na ochranu svého vlastnického práva, respektive práva na uspokojení z řádně a obezřetně zřízeného zajištění pohledávky.

Nejvyšší soud řízení o tomto dovolání přerušil a obrátil se na Ústavní soud s návrhem na zrušení části ustanovení § 41 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, ve slovech „a zástavní práva k majetku, který stát takto nabyl, okamžikem jeho přechodu na stát zanikají“. Dospěl totiž k závěru, že ustanovení, jehož má být při řešení věci užito, je v rozporu s ústavním pořádkem, konkrétně s právem na ochranu majetku.

Plénium Ústavního soudu (soudce zpravodaj David Uhlíř) návrhu vyhovělo a zrušilo § 41 zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve slovech „a zástavní práva k majetku, který stát takto nabyl, okamžikem jeho přechodu na stát zanikají“ dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv.

Napadená právní úprava stanoví zánik zástavních práv k majetku, který stát nabyl způsoby uvedenými v § 13 zákona o majetku ČR, okamžikem přechodu tohoto majetku na stát je rozporná s

právem na ochranu majetku a na přístup k soudu.

Konkurenční stanoviska (nesouhlas s odůvodněním) uplatnili soudci Wintr a Šimíček.

Právní věty:

I. Pojem vlastnictví je v ústavním pořádku autonomní. Pojem vlastnického práva, jak je chráněno čl. 11 Listiny, nemusí odpovídat vlastnickému právu tak, jak je chápáno v právu podústavním.

II. Právní úprava stanovící zánik zástavních práv k majetku, který stát nabyl způsoby uvedenými v § 13 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, je rozporná s právem na ochranu majetku a na přístup k soudu.

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 31/21 je dostupný zde (617 KB, PDF).

<https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-se-zastal-prav-veritelu-jejichz-zajisteni-zastavnim-prave-m-zaniklo-v-pripadech-kdy-majetek-pripadl-statu>